

Sygn. akt I PK 333/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa K. T.

przeciwko Publicznemu Gimnazjum w M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 grudnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 4 kwietnia 2016 r., sygn. akt III APz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie oraz punkt 2. postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 marca 2015 r., V P (...) (czyli co do odrzucenia pozwu w zakresie roszczenia dotyczącego zapłaty należnych poborów w kwocie 220.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r.) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (w tym o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym).

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z 25 marca 2015 r., odrzucił pozew K. T. przeciwko Publicznemu Gimnazjum w M. w części, a mianowicie w zakresie roszczenia dotyczącego zapłaty należnych poborów w kwocie 220.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r.

W pozwie z 23 grudnia 2014 r. powód K. T. wniósł o zasądzenie od pozwanego Publicznego Gimnazjum w M. „odszkodowania – wypłaty należnych poborów w kwocie 220.000 zł” wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r. oraz zadośćuczynienia za doznane szkody moralne i psychiczne w kwocie 100.000 zł. W uzasadnieniu pozwu, w części dotyczącej „odszkodowania – wypłaty należnych poborów” powód podniósł, że w dniu 31 sierpnia 1993 r. z mocy prawa stał się nauczycielem mianowanym oraz że nawiązany z pozwanym stosunek pracy był stosunkiem pracy z mianowania. Powód cały czas zgłaszał pozwanemu gotowość do podjęcia pracy oraz konieczność wypłaty należnych poborów. Powód był i nadal jest pracownikiem pozwanego, jednak do dnia wniesienia pozwu pozwany nie wypłacił mu należnych poborów.

Sąd Okręgowy ustalił, że:

(-) W sprawie o sygn. akt I C (...) Sądu Okręgowego w K. (I ACa (...) Sądu Apelacyjnego w Jak walczyć o swoje, skoro sędziowie wydają sprzeczne wyroki. Jedni stosują się do przepisów i orzeczeń unijnych i we właściwy sposób interpretują przepisy, inni niedouczeni lub posiadający złą wolę wydają orzeczenia sprzeczne z prawem. Bez ustawy likwidującej niezgodne z prawem praktyki banków nie będzie możliwości) K. T. złożył przeciwko Burmistrzowi Miasta i Gminy w M. oraz Miastu i Gminie M. pozew o zapłatę odszkodowania w kwocie 281.114 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 1993 r. do 1 marca 2009 r. z tytułu odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego za szkodę. W sprawie tej prawomocnie orzeczono o odrzuceniu pozwu K. T. przeciwko Burmistrzowi Miasta i Gminy M. (z powodu braku zdolności sądowej) oraz o oddaleniu jego powództwa przeciwko Miastu i Gminie M.

(-) W sprawie o sygn. akt IV P (...) Sądu Rejonowego w K. (V Pa (...) Sądu Okręgowego w K.) K. T. wystąpił przeciwko Publicznemu Gimnazjum w M. z

roszczeniem o wyrównanie wynagrodzenia za pracę między wynagrodzeniem nauczyciela kontraktowego i wynagrodzeniem nauczyciela mianowanego za okres od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz z tytułu wynagrodzenia za gotowość do świadczenia pracy po wygaśnięciu stosunku pracy. W sprawie tej prawomocnie orzeczono o oddaleniu powództwa K. T.. Sąd Najwyższy, postanowieniem z 4 czerwca 2012 r., I PK 43/12, odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania.

(-) W sprawie o sygn. akt V Pa (...) Sądu Okręgowego w K. (I PZ (...)) K. T. złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w K. z 28 marca 2011 r. w sprawie IV P (...) i Sądu Okręgowego w K. z 29 września 2011 r. w sprawie V Pa (...). W sprawie tej prawomocnie orzeczono o odrzuceniu skargi K. T. o wznowienie postępowania. Sąd Najwyższy, postanowieniem z 19 września 2013 r., I PZ (...), oddalił zażalenie skarżącego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w K., przytaczając treść art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., uznał, że w zakresie roszczenia K. T. dotyczącego zapłaty należnych poborów wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r., zachodzi powaga rzeczy osądzonej z uwagi na prawomocne rozstrzygnięcie w sprawie IV P (...) Sądu Rejonowego w K. (V Pa (...) Sądu Okręgowego w K.).

Sąd stwierdził, że w obu sprawach zaistniała tożsamość podmiotowa stron, jak i tożsamość przedmiotu sporu. O tej tożsamości świadczy treść aktualnie zgłoszonego żądania, dotyczącego zapłaty należnych poborów wraz z ustawowymi odsetkami, oraz stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu. Brak jest również nowych okoliczności faktycznych w aktualnej sprawie, które mogłyby stanowić podstawę do ponownego rozpoznania i rozpatrzenia żądania powoda. W ocenie Sądu pierwszej instancji, zgłoszenie przez powoda roszczenia dotyczącego zapłaty należnych poborów wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r. z tytułu wyrównania wynagrodzenia między wynagrodzeniem nauczyciela kontraktowego i nauczyciela mianowanego oraz z tytułu wynagrodzenia za gotowość do podjęcia pracy po wygaśnięciu stosunku pracy stanowi próbę wszczęcia kolejnego postępowania w tej samej sprawie, z powołaniem się na te same okoliczności faktyczne, co jest niemożliwe, ponieważ niewątpliwie prowadziłoby do niekończących się procedur sądowych w tej samej

kwestii. Prowadzenie kolejnego procesu o to samo roszczenie jest niedopuszczalne, ponieważ proces taki podważałby powagę rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem (art. 366 k.p.c.), a takie postępowanie byłoby dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c.). Zgodnie z treścią art. 365 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy w K. odrzucił pozew K. T. w zakresie roszczenia dotyczącego zapłaty należnych poborów w kwocie 220.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r.

Postanowienie o odrzuceniu pozwu zaskarżył zażaleniem powód K. T., wnosząc o jego zmianę i przyjęcie sprawy do rozpoznania. W uzasadnieniu zażalenia nie odniósł się do argumentacji Sądu Okręgowego co do powagi rzeczy osądzonej jako przyczyny odrzucenia pozwu, skupiając się na wykazaniu zasadności swojego roszczenia o zasądzenie należnych poborów w kwocie 220.000 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r.

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z 4 kwietnia 2016 r., oddalił zażalenie powoda.

Sąd drugiej instancji podtrzymał stanowisko Sądu Okręgowego, że w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, bezspornie w sprawie IV P (...) Sądu Rejonowego w K. (V Pa (...) Sądu Okręgowego w K., I PK 43/12 Sądu Najwyższego) K. T. dochodził od Publicznego Gimnazjum w M. zasądzenia wyrównania wynagrodzenia między wynagrodzeniem nauczyciela kontraktowego a wynagrodzeniem nauczyciela mianowanego za pracę w okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz z tytułu wynagrodzenia za gotowość do świadczenia pracy po wygaśnięciu stosunku pracy. Powództwo to zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 29 września 2011 r. W aktualnym postępowaniu, wywołanym pozvem z 23 grudnia 2014 r., K. T. domagał się ponownie zasądzenia od pozwanego Publicznego Gimnazjum w M. należnych poborów wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje nazwanie żądania „odszkodowaniem”, skoro sposób sformułowania tego żądania

(z użyciem myślnika) wskazuje, że jest to dla powoda synonim roszczenia o wynagrodzenie (wypłatę należnych poborów). Analiza petitum oraz uzasadnienia pozwu prowadzi do wniosku, że powód kieruje to samo żądanie do tego samego podmiotu i na tej samej podstawie prawnej, co w sprawie IV P (...) (V Pa (...)). Skoro kwestia zasadności zgłaszanych roszczeń w zakresie wypłaty należnych poborów, jako wyrównania różnicy między wynagrodzeniem nauczyciela kontraktowego i wynagrodzeniem nauczyciela mianowanego za pracę w okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz z tytułu wynagrodzenia za gotowość do świadczenia pracy po wygaśnięciu stosunku pracy, została prawomocnie rozstrzygnięta, to kolejne roszczenia powoda o to samo świadczenie względem tego samego podmiotu nie mogą prowadzić do ich merytorycznej oceny i uzasadniają odrzucenie pozwu.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego oddalające zażalenie w przedmiocie odrzucenia pozwu zostało zaskarżone w całości skargą kasacyjną przez powoda. Pełnomocnik skarżącego oparł skargę kasacyjną na podstawie naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 366 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Formułując powyższy zarzut, pełnomocnik skarżącego wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, a także o uchylenie w całości poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 25 marca 2015 r. w przedmiocie odrzucenia pozwu, oraz o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na etapie postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Zdaniem pełnomocnika skarżącego, wydanie postanowienia o odrzuceniu pozwu z uwagi na powagę rzeczy osądzonej było co najmniej przedwczesne. Dopiero przeprowadzenie w całości postępowania dowodowego dałoby odpowiedź na pytanie, czy w sprawie występuje rzeczywiście tożsamość przedmiotowa roszczenia, czy też z uwagi na inne przedziały czasowe dochodzonego roszczenia w porównaniu do roszczenia prawomocnie oddalonego, tożsamość ta nie występuje. Roszczenie dochodzone pozwem odrzuconym przez Sąd Okręgowy stanowi świadczenie okresowe (art. 81 § 1 k.p.). Powód w dalszym ciągu oświadcza, że pozostaje w gotowości do podjęcia pracy, a za czas swojej

gotowości żąda wypłaty wynagrodzenia. Pozew złożony w przedmiotowej sprawie nie pokrywa się swoim zakresem czasowym z wcześniejszym pozewem rozpatrywanym przez Sąd Rejonowy w K. (Sąd Okręgowy w K.), w którym powód domagał się zapłaty różnicy wynagrodzenia za okres od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz wynagrodzenia za pozostawanie w gotowości do pracy za czas późniejszy. Pozew złożony w rozpoznawanej sprawie dotyczy okresu późniejszego. Jeżeli charakter dochodzonego roszczenia na to pozwala, strona ma prawo dochodzić jego części, a Sąd jest związany zakresem zgłoszonego roszczenia (art. 321 § 1 k.p.c.). Przepisy prawa nie przewidują bowiem zakazu rozdrabniania roszczeń. Jedynie więc powód, jako inicjator procesu, decyduje, których roszczeń i w jakiej części dochodzi w konkretnej sprawie. W sytuacji rozdrobnienia roszczeń, orzeczenie co do części roszczenia nie ma powagi rzeczy osądzonej co do jego reszty, która nie była przedmiotem orzekania sądu. Nie stanowi także przeszkody do oddzielnego dochodzenia pozostałej reszty.

Z tych przyczyn – zdaniem pełnomocnika skarżącego – Sądy Okręgowy i Apelacyjny dokonały naruszenia przepisów postępowania: art. 366 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie, polegające na niesłusznym przyjęciu, że w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, w sytuacji gdy mimo tożsamości podmiotowej stron procesu, zakres przedmiotowy roszczenia powoda dochodzonego pozewem w niniejszej sprawie obejmuje wynagrodzenie za pozostawanie w gotowości do pracy dochodzone na podstawie art. 81 § 1 k.p. za okres późniejszy niż wcześniejsze powództwo zawisłe przed Sądem Rejonowym w K. (IV P (...)), a sam charakter roszczenia jako roszczenia o świadczenie majątkowe okresowe pozwala na jego dochodzenie w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona, ponieważ przedwczesna była decyzja Sądu Okręgowego o odrzuceniu pozwu w części dotyczącej roszczenia o zasądzenie należnych poborów w kwocie 220.000 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r. przed ustaleniem, za jaki okres i w jakiej wysokości za poszczególne okresy powód domagał się wynagrodzenia w rozpoznawanej sprawie.

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuca pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie

osądzona. Z kolei według art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Powaga rzeczy osądzonej, która występuje w przypadkach, gdy zapadło już prawomocne rozstrzygnięcie (przede wszystkim wyrok w sprawie rozpoznawanej trybie procesowym) dotyczące tego samego przedmiotu postępowania, które toczyło się między tymi samymi stronami (art. 366 k.p.c.), powoduje zawsze odrzucenie pozwu.

Tożsamość roszczeń zachodzi, kiedy sąd ma w obu sprawach orzec o tym samym, dysponując tymi samymi faktami, które mają spowodować ocenę tego samego żądania i kiedy rozstrzygnięcie jednej ze spraw oznacza rozstrzygnięcie także drugiej. O tym zaś, czy chodzi o tę samą lub inną podstawę faktyczną, a więc o ten sam lub odmienny stan faktyczny sprawy, nie rozstrzygają konkretne twierdzenia strony powodowej lub brak takich twierdzeń, lecz istnienie lub nieistnienie przed zamknięciem rozprawy okoliczności faktycznych, tj. zdarzeń lub stanów składających się na stan faktyczny, z którym norma prawna rozstrzygająca o słuszności żądania wiąże dochodzone skutki prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 listopada 2013 r., III CSK 43/13, LEX nr 1427740; z 14 marca 2014 r., III CSK 124/13, LEX nr 1463866; z 9 października 2014 r., IV CSK 37/14, LEX nr 1544215).

W rozpoznawanej sprawie istnieje niewątpliwie tożsamość podmiotowa stron w zestawieniu ze sprawą prawomocnie zakończoną wyrokami Sądu Rejonowego w K. (sygn. akt IV P (...)) i Sądu Okręgowego w K. (sygn. akt V Pa (...)). W obydwu sprawach powodem był K.T. a pozwanym Publiczne Gimnazjum w M.

Kwestią wymagająca ustalenia jest natomiast tożsamość przedmiotowa roszczeń zgłoszonych w obydwu sprawach. Temu zagadnieniu Sądy Okręgowy i Apelacyjny nie poświęciły wystarczającej uwagi (ustaleń i rozważań). Nie jest bowiem wystarczające stwierdzenie, że w obydwu sprawach powód domagał się wynagrodzenia za pracę albo za gotowość do podjęcia pracy (wyплаты należnych poborów). Istotne jest także, za jakie okresy i w jakiej wysokości domagał się tych należności.

Należy przypomnieć, że powód wcześniej, w pozwie wniesionym 19 kwietnia 2010 r. (w sprawie IV P (...) Sądu Rejonowego w K.), domagał się zasądzenia od pozwanego Publicznego Gimnazjum w M., zaległych poborów za okresy:

1. od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. w kwocie 2.856 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2000 r.;
2. od 1 września 2000 r. do 31 sierpnia 2001 r. w kwocie 8.400 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2001 r.;
3. od 1 września 2001 r. do 31 sierpnia 2002 r. w kwocie 8.400 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2002 r.;
4. od 1 września 2002 r. do 31 sierpnia 2003 r. w kwocie 9.360 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2003 r.;
5. od 1 września 2003 r. do 31 sierpnia 2004 r. w kwocie 3.960 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2004 r.;
6. od 1 września 2004 r. do 28 lutego 2005 r. w kwocie 2.100 zł z ustawowymi odsetkami od 1 marca 2005r.;
7. od 1 marca 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r. w kwocie 6.840 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2005 r.;
8. od 1 września 2005 r. do 31 sierpnia 2006 r. w kwocie 4.800 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2006 r.;
9. od 1 września 2006 r. do 31 sierpnia 2007 r. w kwocie 5.040 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2007 r.;
10. od 1 września 2007 r. do 31 sierpnia 2008 r. w kwocie 5.280 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2007 r.;
11. od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. w kwocie 5.280 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 2009 r.;
12. od 1 września 2009 r. do 31 marca 2010 r. w kwocie 5.280 zł z ustawowymi odsetkami od 1 kwietnia 2010 r.;

łącznie określając roszczenie na 63.276,00 zł.

Z uzasadnienia pozwu wynikało, że dochodzone kwoty to różnica wynagrodzeń między wynagrodzeniem nauczyciela kontraktowego a wynagrodzeniem nauczyciela mianowanego, zarówno za czas zatrudnienia powoda

w pozwanej szkole od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r., jak i za późniejszą gotowość do świadczenia pracy.

Pozwany, nie kwestionując wyliczeń powoda co do różnicy w wynagrodzeniu nauczyciela kontraktowego i nauczyciela mianowanego w poszczególnych okresach, zakwestionował zasadność pozwu, powołując się na przedawnienie oraz na to, że umowa o pracę, która łączyła strony w okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. została skutecznie rozwiązana, a uzyskanie przez powoda stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego nie stanowiło podstawy do przekształcenia z mocy prawa umowy o pracę zawartej na czas określony w umowę o pracę na czas nieokreślony. Pozwany podniósł ponadto, że powód już 1 września 2000 r. podpisał umowę o pracę z Zespołem Szkół Zawodowych [...] na nauczanie języka angielskiego a od 2005 r. jest rencistą i nie mógłby pracować w charakterze nauczyciela ze względu na stan zdrowia.

Sąd Rejonowy w K., wyrokiem z 28 marca 2011 r. (IV P (...)), zasądził od Publicznego Gimnazjum w M. na rzecz K. T. tytułem wyrównania wynagrodzenia za okres od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. kwotę 2.856 zł netto z ustawowymi odsetkami od 25 marca 2010 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

W toku postępowania przed Sądem Okręgowym w K. powód na podstawie art. 383 k.p.c. rozszerzył żądanie pozwu o świadczenia należne po jego wniesieniu i żądał zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwot należnych za okresy: od 1 kwietnia 2010 r. do 14 lipca 2010 r. w kwocie 1.447 zł z ustawowymi odsetkami, za okres od 14 lipca 2010 r. do 31 maja 2011 r. w kwocie 15.480 zł z ustawowymi odsetkami oraz za okres od 1 czerwca 2011 r. do wydania wyroku – tytułem wynagrodzenia za pozostawanie powoda w gotowości do świadczenia pracy na rzecz pozwanego.

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z 29 września 2011 r. (V Pa (...)), uwzględniając apelację pozwanego zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo o wyrównanie wynagrodzenia za okres od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz oddalił apelację powoda.

Przytoczenie zakresu roszczeń powoda zgłoszonych w sprawie IV P (...) Sądu Rejonowego w K. (V Pa (...) Sądu Okręgowego w K.) pozwala na ustalenie, jakie roszczenia o zasądzenie wyrównania wynagrodzenia za pracę oraz wynagrodzenia za czas pozostawania w gotowości do świadczenia pracy – w jakiej wysokości i za jakie okresy – są objęte powagą rzeczy osądzonej, ponieważ zostały rozpoznane w poprzedniej, prawomocnie zakończonej sprawie, a Sądy obu instancji orzekły o nich prawomocnie, ostatecznie oddalając w całości żądania powoda zgłoszone w tamtej sprawie. Powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) obejmuje tylko to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, w tym przypadku zarówno pod względem czasowym (okresu, za jaki zostało oddalone roszczenie powoda o wynagrodzenie), jak i przedmiotowym (co do konkretnych kwot żądanych przez niego z tego tytułu za poszczególne miesiące).

W rozpoznawanej sprawie powód w pozwie nie określił, za jakie okresy i w jakiej wysokości domaga się „odszkodowania – wypłaty należnych poborów” w kwocie 220.000 zł z ustawowymi odsetkami od 1 września 1999 r. Sąd Rejonowy nie wezwał powoda do szczegółowego wyliczenia, co składa się na tę kwotę, nie podjął czynności wyjaśniających (art. 468 k.p.c.) w celu dokładniejszego określenia zgłoszonych żądań, nie przeprowadził też rozprawy (art. 212 § 1 k.p.c.) w celu ewentualnego uzyskania od powoda wyjaśnień w tej kwestii przez zadanie mu pytań w celu uzupełnienia twierdzeń faktycznych lub udzielenia wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez niego praw lub roszczeń.

Odrzucenie pozwu było w tej sytuacji przedwczesne. Konieczne jest dokonanie odpowiednich ustaleń faktycznych i ocen prawnych, co uzasadniało uchylenie nie tylko postanowienia Sądu Apelacyjnego, lecz także postanowienia Sądu Okręgowego, bo to przede wszystkim Sąd pierwszej instancji powinien dokonać tych szczegółowych ustaleń i ocen.

W związku z argumentacją prawną przedstawioną w zaskarżonym postanowieniu Sądu Apelacyjnego należy jednak wyraźnie podkreślić, że wyrok Sądu Okręgowego w K. z 29 września 2011 r., V Pa (...), ma znaczenie nie tylko w zakresie ustalenia granic powagi rzeczy osądzonej (co oznacza negatywny aspekt

prawomocności materialnej w ujęciu art. 366 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz także w zakresie mocy wiążącej prawomocnego wyroku (co stanowi pozytywny aspekt prawomocności materialnej w ujęciu art. 365 k.p.c.). Pozytywny aspekt prawomocności materialnej – moc wiążąca prawomocnego wyroku – zakłada tożsamość stron przy jednoczesnym braku tożsamości przedmiotu procesu. Ten aspekt prawomocności uaktualnia się wówczas, gdy zagadnienie rozstrzygnięte prawomocnie w pierwszym procesie stanowi kwestię wstępną (prejudycjalną) w innym postępowaniu, w którym dochodzone jest odmienne żądanie. Oddziaływanie prawomocności sprowadza się w konsekwencji do tego, że sąd w kolejnym postępowaniu zobowiązany jest przyjąć, że istotne z punktu widzenia zasadności żądania zagadnienie kształtuje się tak, jak to zostało ustalone we wcześniejszym prawomocnym wyroku. Sąd obowiązany jest uwzględnić prawomocne orzeczenie w ramach podstawy orzekania o kolejnym żądaniu, bez dokonywania ponownej oceny rozstrzygniętej nim kwestii. W przeciwieństwie do powagi rzeczy osądzonej, która zawsze wyklucza uwzględnienie żądania, moc wiążąca prawomocnego orzeczenia może doprowadzić zarówno do uwzględnienia, jak i oddalenia powództwa (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 marca 1994 r., III CZP 29/94, LEX nr 84472; wyroki Sądu Najwyższego: z 14 maja 2003 r., I CKN 263/01, LEX nr 1631912; z 23 marca 2006 r., IV CSK 89/05, OSNC 2007 nr 1, poz. 15 oraz OSP 2007 nr 6, poz. 66; z 7 marca 2013 r., I PK 181/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 277; postanowienie Sądu Najwyższego z 22 października 2015 r., IV CSK 766/14, LEX nr 1918831).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

r.g.